

Dyr som relasjonsbygger i miljøterapi

-den triadiske trekanten som modell

I min masteroppgave i psykososialt arbeid med barn og unge, undersøkte jeg hvordan dyr kan brukes i miljøterapeutisk arbeid med barn og unge med vekt på relasjonsbygging. Dyreassistert intervensjon brukes i et bredt spekter av tjenester. I studien står den triadiske trekanten som modell på hvordan dyr kan ha en rolle i miljøterapi som relasjonelt verktøy. Jeg ønsker å presentere denne modellen i artikkelen.

Nøkkelord: Dyreassistert intervensjon (DAI), Den triadiske modellen, Relasjoner, Miljøterapi.

Hovedanliggende for meg er at uansett hva unge som faller inn under rammene for miljøterapi strever med, er relasjonene med dem det viktigste verktøyet for endring og utvikling. Gode relasjoner skapes i samspill med andre, basert på personlige egenskaper og miljøfaktorer.

Det er godt dokumentert at interaksjon med dyr er nyttig for noen for å skape og opprettholde relasjoner som supplement til vanlig behandling (Beck & Katcher, 1996; Parish-Plass, 2008).

DAI omfatter flere måter å bruke dyr på for økt helse og velvære hos mennesker både fysisk og psykisk (Antrozoologisenteret, 2015). Dyr kan ha en viktig rolle som miljøskaper og co-terapeut. Vil effekten økes ytterligere som heldøgnstilbud?

Rammen for studien var miljøterapi på Inn på tunet gårder (IPT), der dyrene representerer en tilgjengelighet, ulikt personalet i turnus. Informantenes egne erfaringer med DAI og tilbakemeldinger de har fått fra unge, er hovedkilden til informasjon. Funnene ble drøftet i lys av sentral forskning, tilknytningsteori og miljøterapi.

Informantenes nære forhold til gården og dyrene, har et potensiale for ensidig positivt fokus på det de driver med. Det tok jeg høyde for ved å ta med eget punkt om utfordringer i intervjuet.

De kan oppsummeres i potensiale for mishandling, frykt, allergi, kultur, interesse, merarbeid, rammer for drift og smitte/hygiene. DAI passer ikke alle unge, og tilnærming og valg av dyr må være gjennomtenkt.

I studien ble jeg særlig opptatt av "den terapeutiske trekanten". Den er kjent i terapi, og her settes den i sammenheng med hvordan informantene benytter, ser nytteverdi og eventuelle utfordringer med DAI i relasjonelt arbeid.

Historie

Noen av de første som skrev om effekter av dyr i egen praksis var Nightingale, Levinson og Freud. DAI hviler på en antakelse om at noe ved dyr sterkt tiltrekker mennesker, særlig barn (Melson & Fine, 2015). Wilsons hypotese om biofili, som sier at mennesker har en medfødt tendens til å være opptatt av, og tiltrukket av naturen og andre levende organismer som sikrer overlevelse (Wilson, 1984 i Pedersen & Olsen, 2011). Interaksjon med dyr kan også ha beroligende effekt på mennesker, og virke dempende på angst og stress.

"Watching animals at peace may create a coupling of decreased arousal with sustained attention and alertness, opening the troubled child to new possibilities of learning and growth. The child can then experience unconditional love and models of good nurturing, practice caring and sensitively for another, and assume mastery tempered with respect (Melson, 2009, s. 130).

Aktualitet

Dyrehold nevnes i miljøterapi hos Halvorsen, med utgangspunkt i barn og unges interesse for dyr.

”...mange miljøarbeidere beretter om det verdifulle i det å la barn og unge oppleve samvær med dyr. Trolig bidrar det å omgås dyr til utvikling av sensitivitet og empati” (2001, s. 47).

Forskningen som er utført, er i hovedsak basert på noen timers interaksjon. Green Chimneys, en ideell organisasjon i New York, er et av få eksempler hvor dyr lever på lokasjonen.

Nasjonale føringer for IPT tilrettelegger for at ”grønn omsorg” brukes mer bevist på flere områder innen helse og velferd. Eksempelvis i handlingsplan for inn på tunet 2013-2017.

Metode

Studien er basert på kvalitativ metode, for en friere tilnærming til informantenes erfaringer. Data ble samlet inn i semistrukturerte intervju basert på intervjuguide. Intervjuet ble tatt opp på lydfil.

Jeg fikk tak på 7 informanter med erfaring i bruk av dyr i miljøterapeutisk arbeid med barn og unge, fortrinnsvis i heldøgns omsorg. Rekrutteringsarena var IPT sine nettsider, som sikret kvalitet ved lokasjonene gjennom matmerkstandard, et krav for IPT status. Metode og teori ble valgt for best mulig å belyse problemstilling og undersøkelsens mål.

Jeg informerte muntlig og skriftlig om forskningsprosjektet, laget samtykkeskjema og intervjuguide. Informantene fikk snakke fritt og intersubjektivitet et kvalitativt mål under hele studien. Moralske og etiske spørsmål har fulgt hele forskningsprosessen, gjennom refleksjon og drøfting av avgjørelser

I analysen brukte jeg feltnotater og transkriberte intervju. Data ble analysert ved hjelp av pragmatisk tekstkondensering etter prinsipper fra Giorgis (1985) fenomenologiske metode, modifisert av Malterud (2006).

Kvalitativ forskning kan ikke vurderes på samme måte som kvantitativ forskning. En kvantitativ tilnærming ville kunne sakt mer om utbredelse og antall blant et større utvalg. Min kvalitative tilnærming vektlegger dybden og beskrivelser av betydningen DAI kan ha. Den kunne vært gjort på andre måter som film eller intervju av unge for brukerperspektiv.

Teori

I masteroppgaven brukte jeg tre teoretiske perspektiv, forskning, tilknytningsteori og miljøterapi. Empirien ble utvalgt fra relevante og anerkjente kilder det refereres mye til i litteratur om DAI. Jeg valgte forskning om dyr som miljøfaktor og katalysator for relasjoner for å nå miljøterapeutiske mål.

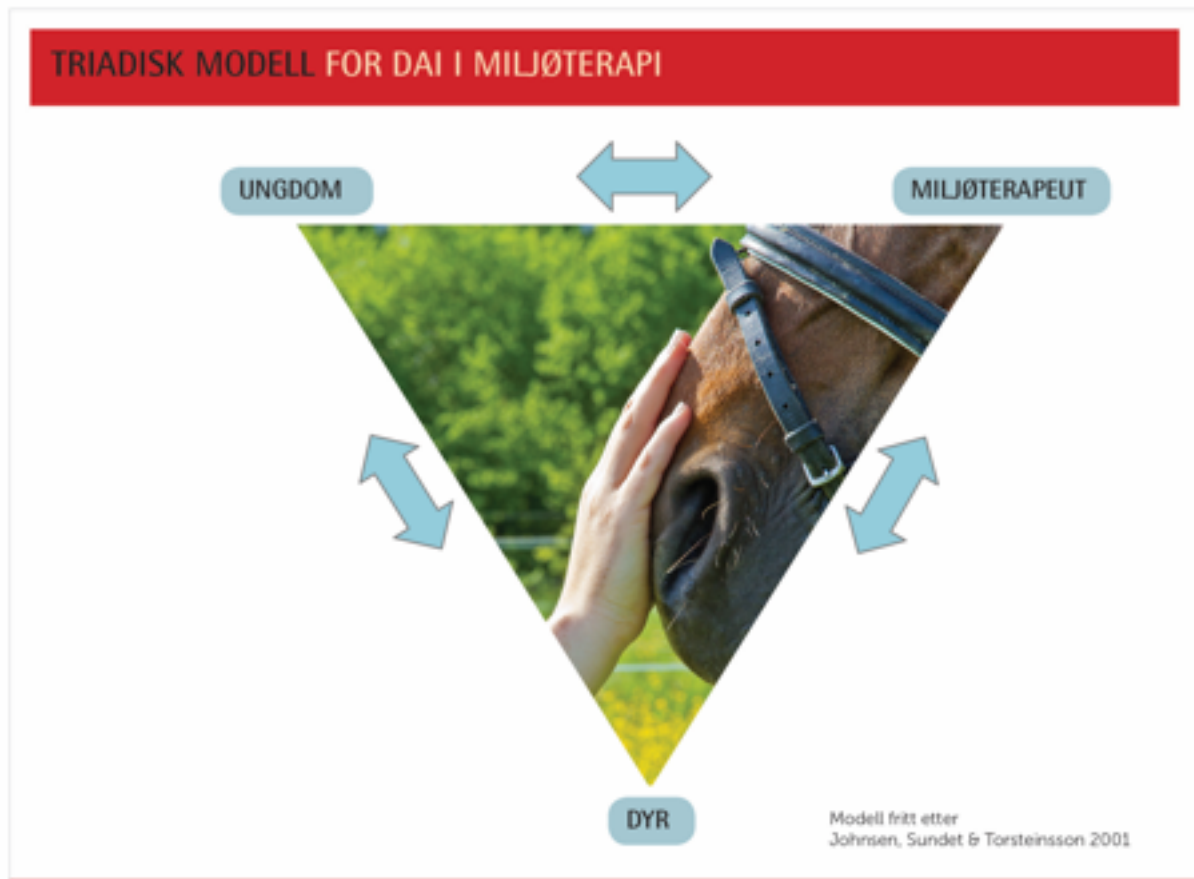
Det andre teoretiske perspektivet var hvordan en kan forstå DAI fra Bowlbys tilknytningsteorien (1998). Teorien er sentral i forklaringen på menneskers relasjon til dyr, uten at tilknytningsteoretikere har nevnt dyr i sine teorier. Zilcha-Mano (2011) har i senere tid satt tilknytningsteori i sammenheng med dyr.

Et ensidig fokus på menneskelige relasjoner kan ansees som et ufullstendig syn på barnets økologi, med både likheter og ulikheter som tilknytningsfigur. I lys av tilknytningsteori vurderes dyr som verktøy for å bygge tillit og "reparere" i tilknytningsmønster. I miljøterapi, et middel for å komme i relasjonell posisjon som grunnlag for måloppnåelse. De tre teoriene er her faglig bakteppe i den triadiske modellen

Den triadiske modellen

Winnicott var den første som introduserte en tredje ting i terapeutisk setting, som et verdifullt ikke truende fokus og medium (1968).

Den triadiske modellen viser "sammenhengen og relasjonene mellom tre elementer som til sammen utgjør en meningsfull helhet..." Johnsen, Sundet og Torsteinson (2001). Her det dynamiske samspillet mellom miljøterapeut, unge og dyret.



Hvordan benytter miljøarbeiderne dyr i relasjonelt arbeid?

Informantene fortalte om tilfeldige opplevelser av dyr som en positiv miljøfaktor og katalysator for kontakt. Det ledet til bevisst bruk av dyr som miljøskapere, i terapi og aktivitet for å bygge relasjoner til unge de skal jobbe med. De beskrev særlig dyr som ice-breaker og katalysator for relasjoner. Dyrene kombinert med natur og aktivitet er en god strukturell og rutinemessig ramme for miljøterapi i hverdagen.

Effekt påvirkes av match mellom dyret og unge, tidsbruk og individuell tilpasning. Dyret blir et medium og verktøy i for eksempel selvrefleksjon, sosial trening, gruppedynamikk og kommunikasjon. Informantene benytter seg av dyrenes evne til lojalitet, tilstedeværelse, og er et ekstra rom for betroelser, trygghet og trøst. I aktivitet er dyr en kilde til glede, mestring og opplevelser individuelt eller i grupper.

Hvordan opplever miljøterapeutene nytteverdien av DAI i relasjonelt arbeid?

Informantene opplever generelt interesse for dyr hos de unge, og ofte er avgjørende for plasseringen. Dyret er en nøytral faktor i miljøet, ufarlig og ikke dømmende, som tilfører mye både psykisk og fysisk. De lever her og nå,

gir en struktur og ro i hverdagen, og er tilgjengelige. De er kontaktsøkende, bidrar til tillit og støtte, og gir nye erfaringer med gjensidighet i relasjoner og positivt tilknytning. Dyr som buffer blir en følelsesmessig ventil som virker spenningsdempende og gir rom for tankeflukt. Det fremmer kontakt og samhandling. I tillegg gir DAI i aktivitet "bieffekter" som mestring, omsorg, fysisk aktivitet og fellesskap.

Hvordan vurderer miljøterapeutene utfordringer med DAI i relasjonelt arbeid?

Utfordringer med bruk av dyr i arbeid med unge kan oppsummeres i håndtering, kunnskap, kultur, frykt, sikkerhet, forebygging, smittefare og ekstraarbeid.

Informantene presiserer at en må være trygg på sine dyr og ivareta sikkerhet. Det krever planlegging, enighet, kunnskap og interesse blant miljøterapeutene. Miljøpersonalet må hovedansvaret, samt erfaring og kunnskap.

Triadisk Modell, DAI og miljøterapi

Måloppnåelse i miljøterapi hviler på kvaliteter i institusjonsmiljøet og relasjoner. Larsen og Selnes vektlegger psykologiske, sosiale og materielle/fysiske betingelser for utvikling hos individ og grupper (1975).

Kvaran og Holm sier at institusjonsmiljøet skal være et terapeutisk verktøy, der det tilrettelegges for terapeutisk samvær og gode relasjoner (2012). Den terapeutiske modellen er dynamisk, og viser dyrets rolle i miljøterapi som co-terapeut og verktøy.

Dyret som buffer, tar bort det «farlige i en relasjon og styrker det miljøterapeutiske båndet. Det skaper en naturlig terapeutisk allianse. Det styrker relasjonell posisjonering overfor unge med tilknytningsforstyrrelser, og den terapeutiske prosessen.

Relasjonelle erfaringer i lys av eksisterende forskning på DAI?

Studier indikerer at dyr har spilt en viktig rolle i sosialisering og utvikling i barns liv, og samsvarer med tilknytningsteori. DAI hjelper i en utforskningsfase for tilknytning i forhold til tillit og sikkerhet. DAT er en effektiv terapiform for unge på institusjon som har opplevd traumer i barndommen, og som har mentale problemer (Balluerka, Muela, Amiano, & Caldentey, 2014).

Særlig hunder som følge av deres samspill, hengivenhet, ikke-dømmende og sosiale natur. Berget et al. kaller det "Cinderella-effect", der dyr setter ubetinget pris på, og anerkjenner mennesker uavhengig av ytre faktorer, fortid og sykdom (2013). Indirekte fremmes en følelse av dyret som sosial støtte, og stressreduksjon. Omsorg og ansvar for dyr har liknende effekter, og øker selvtillit.

Den sosiale "smørende" og beroligende effekten, samt endringer i oxytocin i interaksjon med hund, understøttes av (Hart & Yamamoto, 2015). Dette sammenfaller med funn av Berget og Braastad. De viser til studier som har funnet reduserte symptomer på angst og depresjon, økt mestringsevne, personutvikling, livskvalitet og atferd. Det vises også til sammenheng mellom tilknytning til, og omsorg for dyret (2008).

I min studie var hovedfunnet var dyret som "ice-breaker" i første møte med unge, og katalysator i videre prosesser. Informantene sa dyr er essensielt for å nå inn til unge med trøblete bakgrunn og utviklingsforstyrrelser. Flertallet av informantene mente de viktigste forskjellene i relasjoner med dyr i forhold til mennesker, var dyrets nøytralitet og kilde til trygghet.

Informantene sa at dyr møter den unge uten betingelser, krav og spørsmål. Det samsvarer med en studie fra Green Chimneys, der hunder oppholdt seg sammen med beboerne (Mallon, 1994). Han konkluderte med at dyr tydelig gir sosiale, emosjonelle og psykiske fordeler for barn. I en annen studie av Mallon, undersøkte han

gårdsdyr som terapeutisk støtte for barn i terapi lokalisert på gård (1994). Funnene indikerte at barna benyttet gårdsdyrene på samme måte som de benyttet tjenester fra terapeuten. Schlote støtter dette: "Research has shown that children with emotional and behavioural disorders tend to show higher involvement with animals than with humans or tasks, and that high involvement with animals, as well as with people and tasks, is associated with higher overall adjustment" (2002). Denne type intervensjon på institusjoner for unge kan bidra til prososial atferd og bedre relasjoner.

Dyret har en relasjonell miljøskapende effekt

Dyr fremmer tillit og terapeutisk allianse, og hunden er kilde til å føle seg elsket, noen å stole på, og tilgjengelige ved behov (Mallon, 1994).

Informantene oppdaget tilfeldig tilsvarende effekter med dyreinteresserte unge som kom til gården, og var opptatt av mulighetene som det ligger i heldøgns miljøterapi. En informant beskriver som en nøytral psykisk og fysisk faktor i miljøet de unge vanskelig "overser".

Dyrenes egenskaper fremmer slik relasjon både direkte og indirekte. Dyrenes nærvær kjennes og føles, de myker opp stemningen, er noe å være sammen om, og skaper struktur og ansvar. Det sammenfaller med studien fra Green Chimneys (Mallon, 1994). Den unge er også vitne til en atmosfære av omsorg mellom miljøterapeuten og dyret. Dyret "beviser" for unge miljøterapeutens ektehet, gode intensjoner og troverdighet. Det er særlig viktig i starten av en terapiprosess (2013).

Der forholdende ligger til rette for det, ser det ut til at dyr kan bidra til at man fortare får en relasjon, og lettere kommer i gang med miljøterapi.

Relasjonelle erfaringer med DAI i lys av tilknytningsteori

Likheten mellom mennesker og dyrs evne til å fungere som tilknytningsfigurer er definert av American Veterinary Medical Association's committee; "A mutually beneficial and dynamic relationship between people and other animals that is influenced by behaviors that are essential to the health and well-being of both. This includes, but is not limited to, emotional psychological, and physical interactions of people, other animals, and the environment" (JAVMA (1998) i Fine & Beck, 2010, s. 7). Dyr som levende vesen med fri vilje, gir flere arenaer de unge kan erfare relasjoner, og endring av tilknytningsmønster.

Bowlby mente at sikker tilknytning er avgjørende for mental helse, utvikling av et positivt selv, og gode relasjoner med andre. Grunnlaget for positiv terapeutisk endring terapeuten evne til å fungere som trygg tilknytningsfigur (1998). (Zilcha-Mano, 2013) har videreutviklet Bowlbys tilknytningsteori, og viser til 4 kriterier for å bli en god tilknytningsfigur.

Det første er at personen må være mål for søking av nærhet. Informantene sa at kontakt er noe unge med tilknytningsforstyrrelser kan ha vanskelig for i møte med voksne. Dyret som ice-breaker var et sentralt funn. Dyr regulerer også følelser i form av trøst, nærhet, støtte og "ventilering".

Det andre tilknytningskriteriet er å representere en sikker havn ved behov, som beskyttelse og støtte. Dyr og mennesker har ulikheter av natur som kommunikasjon og kognitive evner, men også mange av nøkkelfaktorene som gode tilknytningsfigurer. I DAI må utviklingsarbeid suppleres med menneskelig kontakt. Sammenlignet med interpersonelle forhold som er preget av håp, ambisjoner og skuffelser, er forhold til dyr enklere og mer forutsigbare. Det oppleves lettere som en sikker og trygg havn da dyret tilbyr ubetinget kjærlighet og er trofast uansett. Dyret kan slik være en døråpner for terapeuten (Levinson & Mallon, 1997). Dyr er lettere tilgjengelige for å fylle behov og har ikke forhold til materielle og personlige ting. I det ligger en forutsigbarhet og ubetinget kjærlighet. Dyr får en brobyggende effekt som åpner for ny innstilling og atferd, og kan redusere mistillit. Informantene opplever det som lettere for den unge å imøtekomme tilnærminger og delta i gode tilknytningsprosesser. Dyr oppleves å være der uansett og tåle "alt", men, til forskjell fra signifikante andre, et

kort innslag i den unges liv. Dyret vil ikke kunne representere trygghet i all overskuelig fremtid, men er en innfallsport og ikke erstatter for behov.

Tredje kriterium er å representere sikker base for utvikling og selvstendighet. I samspill med dyret og miljøpersonalet får den unge mulighet til å jobbe med utfordringer t. Informantene observerte og støttet den unges utvikling ved å bruke dyret som representasjon for det bevisste og ubevisste hos den unge, og løfte det fram til bevisst nivå. Interaksjon med dyret i seg selv er også en utviklingskilde for erfaring i samspill, sosial kompetanse og praktisk kunnskap.

Siste kriterium er at fravær av tilknytningsfiguren utløser stress. Dirkte stress er ikke observert, men derimot stressreduksjon når unge er sammen med dyr. De nærmeste beskrivelser av ”stresseffekter” ved fravær, beskrives med savn når unge er borte fra dyrene. Unge spør etter dyrene, og oppbevarer minner om dem.

Internalisering av nye tilknytningsmønstre i DAT er basert på emosjonelle kontakter og relasjoner mellom miljøterapeut, barnet og dyret/dyrene jf. modellen. Parish-Plass og Oren vektlegger noen områder i DAI (2013). I atmosfæren av positiv tilknytning, kan indre tilknytningsmønstre endres ved at unge er vitne til terapeutens interaksjon med dyret. Det gjør miljøterapeutisk tilnærming lettere å akseptere, og øker deltakelse i terapeutiske prosesser. Unge kan praktisere ny innstilling og adferd som relaterer til mer positive tilknytningsmønstre i interaksjon med dyret.

DAI og måloppnåelse miljøterapi

Miljøterapi er omsorgsarbeid, pedagogikk og behandling, med betydning for utvikling, trivsel, velferd og rettssikkerhet. Målet er økt emosjonell, sosial og atferdsmessig kompetanse gjennom terapeutisk praksis (Kvaran og Holm, 2012).

Omsorg er basis for utvikling og retningsgivende for kvalitet på relasjoner. Miljøpersonale går i turnus og det er mange som skal dele på omsorgsansvaret. Informantene erfarer at dyrene oppleves som trygge miljøskapere og co-terapeuter som tilfører stemning, myker opp situasjoner og miljø. De er konstant til stede, og bidrar til å ivareta grunnleggende kvaliteter i omsorg som handler om sosiale relasjoner preget av fellesskap, solidaritet, forståelse og anerkjennelse.

Dannelse omfatter sosialisering og oppdragelse (Kvaran & Holm, 2012). I miljøterapi er eksempelvis gode rollemodeller og tilrettelegging av miljø som sosiale treningsarena essensielt for utvikling av prososial handlingskompetanse. Informantene sier at dyr er positivt for ansvar, læring og daglige gjøremål. Dyr trenger mat og stell, og håndtering av dyr gir utfordringer, mestring, motivasjon, og praktisk kunnskap. Unge lærer å ta hensyn til dyr som også har følelser og behov. Det er viktige elementer i en god dannelsesprosess.

Behandling i miljøterapi skal imøtekomme de unges problemer og forebygge eventuell videre antisosial atferd og ”uhelse”. I miljøterapi kan behandling defineres som

”...systematiske tiltak med sikte på endring av atferd, selvoppfatning og endret oppfatning av, og endret samhandling med andre” (Kvaran og Holm, 2012, s. 166).

Levinson argumenterte tidlig for terapeutisk effekt i interaksjon mellom barnet, seg selv og hunden sin. Effekten inntreffer i konteksten av barnets interaksjon med dyret og terapeuten. Han beskrev dyr som levende og responderende vesen til forskjell fra musikk- og kunstterapi (Levinson, 1962). Oren og Parish-Plass støtter argumentasjonen med å si at dyr gir mulighet for lyd, bevegelse, berøring og sanseintrykk (Oren & Parish-Plass, 2013). Informantene beskriver dyr som noe å føle, lukte, høre og se på samtidig.

Relasjoner og tilknytning til dyr kan være veiledende for mål, endringer og forståelse for miljøterapeutiske prosesser (Rugaas, 2012; Latella og Abrahams 2015). Informantene har mange erfaringer med DAI i miljøterapeutiske prosesser, som utforskning og endring av de unges tilknytning og relasjonsmønstre. Denne effekten understøttes av forskning, særlig i forhold til tillit og sikkerhet og utfordringer knyttet til traumer og mentale problemer (Balluerka et al., 2014; Berget et al., 2013). Dyret blir en katalysator for kommunikasjon og

bygger bro mellom terapeut og unges ytre og indre virkelighet. I terapi gir det en trygg avstand, et ikke truende fokus, og et nøytralt område. Ved å snakke gjennom dyret åpnes mulighet for indirekte kommunikasjon.

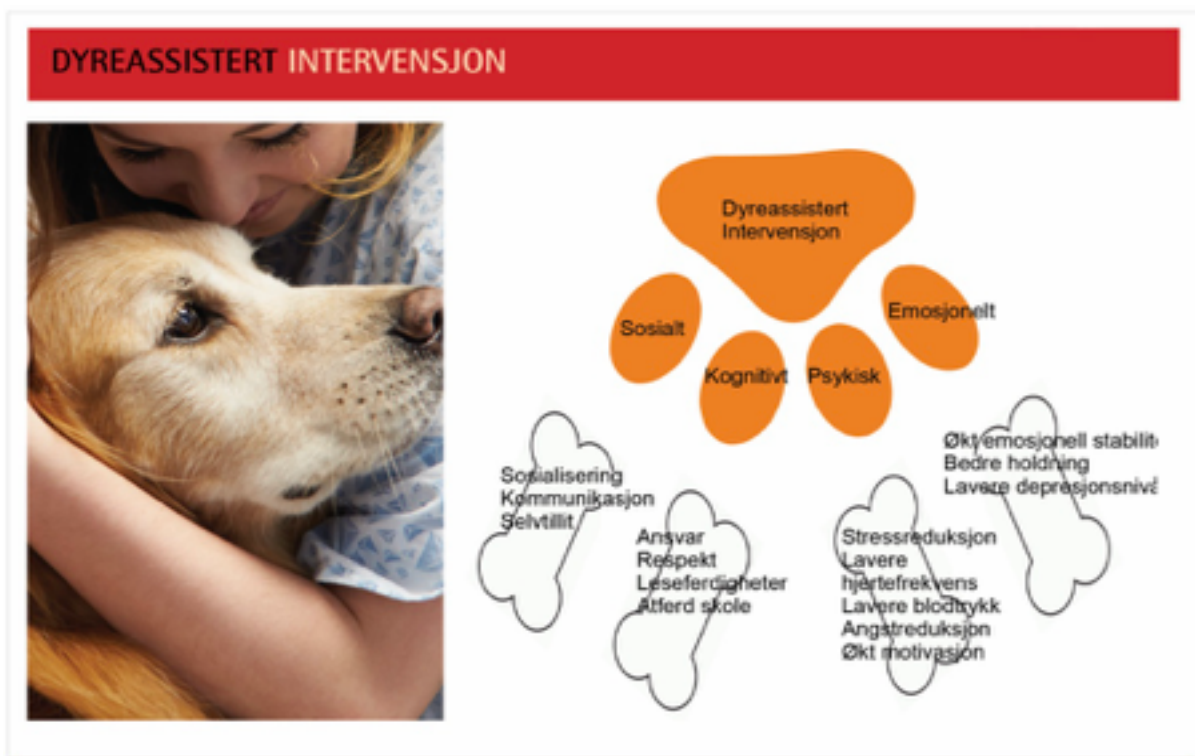
Non-verbal kommunikasjon og umiddelbar feedback, beskrives av Berget et al. (2013) som særlig effektivt for de som lett feiltolker kommunikasjon med mennesker. Det kan være lettere å akseptere, og spesielt for DAI sammenlignet med vanlig i terapi.. Oren og Parish-Plass forklarer det med at dyret influerer på den unges tilstedeværelse og delaktighet i miljøterapiet, tilfører mer variasjon i følelser, og autentiske og spontane uttrykk. Levinson bruker også begrepet co-terapeut som viser hvordan dyr kan brukes i miljøterapi.

Atferdsendring kan oppnås ved observasjon av dyrs atferd seg i mellom. Unge kan lære å lede og sette grenser i samspill med dyr, eller jobbe med relasjonelle skader ved å bruke empatien sin. Dyr gir også rom for tankeflukt og nærhet. Informantene fortalte om unge som søker til dyr for trøst og varme, og andre som blir mer åpne i nærvær av dyr. Unge sier at tanker og spenninger blir borte når de sitter på hesten fordi den forstår og dømmer ikke. Urolige unger kan lære å dempe seg, for ikke å skremme dyr om de ønsker kontakt. Dyrenes "ventileringsfunksjon" gjør også at det blir lettere å prate.

Unge interesse, matching og preferanser for dyr åpner også for at miljøterapeuten kan undersøke hva som ligger bak denne preferansen og sammenholde med personlighet og egenskaper. Dyr er levende vesen og naturlige objekter for projisering og overføring av den unges indre verden, og en ubevisst kilde til gjenopplevelse av situasjoner, enten som atferd eller tankemønster. Slik kan dyr også tilføre ekstra dilemmaer som miljøterapeuten må forholde seg til. Det kreves en fleksibilitet og selvbevissthet hos miljøterapeuten for at den unge skal ha nytte av prosessen med dyr, og at dyret ikke blir skadelidende (N. Parish-Plass & D. Oren, 2013).

Flere informanter sier at aktiviteter med dyr er en naturlig inngang til samhandling, og en "lovlig" arena og ventil for indre konflikter og vanskelige følelser. Den unge kan overføre eller speile følelser til dyret, og jobbe de "ut". Miljøpersonalet får noe konkret å ta tak i og jobbe med, og det er lettere å prate når en "driver med noe". Informantene sier også at stell og omsorg følger som en naturlig del av aktivitet med dyr. Det samsvarer med det Parish-Plass fant i en studie av leke-terapi for barn med usikker tilknytning; "In short, AAT provides a number of advantages for therapy with abused and neglected children suffering from insecure attachment and the effects of trauma" (2008, s. 27).

De miljøterapeutiske intervensjonsområdene kan oppsummeres i følgende modell:



Konklusjon

I artikkelen har vi sett hvordan dyreassistert intervensjon kan brukes som verktøy og miljøfaktor i miljøterapeutisk arbeid. Miljøterapeutisk arbeid er særlig basert på relasjoner og kan utfordres av den unges tidligere tilknytningserfaringer.

Den triadiske modellen viser det dynamiske samspillet. Informantene ga innblikk i intervensjon, nytteverdi og utfordringer. Dyrets beskrives som co-terapeuter og miljøskaper som tilfredsstillende flere sanser samtidig, fysisk og psykisk. Dyr kan også ha effekt som sosialisering- og utviklingsobjekt, og trekkes inn på flere miljøterapeutiske arenaer, både aktivitet og terapi. Dyrene gir et ekstra rom for å jobbe med tilknytning og relasjoner.

Samtidig som dyr bidrar positivt i miljøterapi, vil dyrehold også by på utfordringer som vi har sett. Miljøpersonalet må ta høyde for at DAI som andre miljøterapeutiske metoder, at ikke alt virker på alle. Unge har individuelle behov som krever tilpasning.

DAI bør på lik linje med andre metoder nedfelles i planer for målrettet miljøterapi. Videre må det være basert på interesse og frivillighet fra alle parter. Til tross for at det er krevende, vurderer informantene DAI som et svært nyttig verktøy i relasjonelt arbeid som de satser på.

I et større perspektiv ser jeg funn fra min studie som at dyr i et heldøgns miljøterapeutisk omsorgstilbud er formålstjenlig for unge med interesse for dyr. Omgang med dyr kan sette i gang prosesser hos unge som styrker målrettet arbeid mot et selvstendig liv. Selvstendighet innebærer tillit til mennesker, prososial atferd, god fysisk og psykisk helse, evne til å skape og holde på relasjoner til andre, og ikke minst ha troen på seg selv.

Der forholdene ligger til rette for DAI, virker det rimelig og anta at DAI kan være et ekstra verktøy i miljøterapeutisk praksis for å jobbe med tilknytning og relasjoner. Videre at den triadiske modellen er en god retningsgiver for hvordan det kan gjøres i praksis.

Litteratur

- Antrozoologisenteret. (2015). *Dyreassisterte Intervensjoner*. Hentet fra <http://azs.no/dyr-og-menneskeantrozoologi-2/dyreassisterte-intervensjoner/>
- Balluerka, N., Muela, A., Amiano, N., & Caldentey, M. A. (2014). Influence of animal-assisted therapy (AAT) on the attachment representations of youth in residential care. *Children and Youth Services Review*, 42, 103.
- Beck, A. M., & Katcher, A. H. (1996). *Between pets and people: The importance of animal companionship*: Purdue University Press.
- Berget, B., & Braastad, B. O. (2008). *Kunnskapsstatus og forskningsbehov for Inn på tunet*. Ås: Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap, Universitetet for miljø- og biovitenskap.
- Berget, B., Pedersen, I., Enders-Slegers, M.-J., Beetz, A., Scholl, S., & Kovács, G. (2013). Benefits of Animal-assisted Interventions for Different Target Groups in a Green Care Context. I C. T. Gallis (Red.), *Green Care: For Human Therapy, Social Innovation, Rural Economy and Education* (New York: Nova Biomedical.
- Bowlby, J. (1998). *En sikker base*. Danmark: Det lille forlag.
- Fine, A. H., & Beck, A. (2010). Understanding our kinship with animals: Input for health care professionals interested in human/animal bond. I A. H. Fine (Red.), *Handbook on animal-assisted therapy : theoretical foundations and guidelines for practice* (3rd ed. utg. London: Academic Press Elsevier.
- Giorgi, A. (1985). Sketch of a psychological phenomenological method. I A. Giorgi (Red.), *Phenomenology and psychological research* (s. 8-22). Pittsburg: Duquesne Univ Press.
- Halvorsen, T. (2001). *Miljøarbeid- teori og praksis*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS.
- Hart, L. A., & Yamamoto, M. (2015). Recruiting Psychosocial Health Effects of Animals for Families and Communities: Transition to Practice. I A. H. Fine (Red.), *Handbook on Animal Assisted Therapy- Foundations and guidelines for animal-assisted interventions* (s. 53-72). California: Elsevier.
- Johnsen, A., Sundet, R., & Torsteinsson, V. W. (2001). *Samspill og Selvopplevelse-nye veier i relasjonsoorienterte*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kvaran, I., & Holm, J. (2012). *Barnevernsfaglig miljøterapi*. Kristiansand: Cappelen Damm Høyskoleforl.
- Larsen, E., & Selnes, B. (1975). *Fra avvik til ansvar: En miljøterapeutisk tilnærming til ungdom i institusjon*. Oslo: Tanum-Norli.
- Latella, D., & Abrahams, N. B. (2015). The role of the equine in Animal - Assisted Interactions. I A. H. Fine (Red.), *Handbook on animal-assisted therapy : theoretical foundations and guidelines for practice* (London: Academic Press Elsevier.
- Levinson, B., & Mallon, G. (1997). *Pet-oriented child psychotherapy*. Springfield, Illinois, USA: LTD.
- Levinson, B. M. (1962). The dog as a "co-therapist". *Mental Hygiene*, 46, 59-65.
- Mallon, G. (1994). Some of our best therapists are dogs. *Child and Youth Care Forum*, 23(2), 89-101. doi: 10.1007/BF02209256
- Mallon, G. P. (1994). Cow as Co-Therapist: Utilization of Farm Animals as Therapeutic Aides with Children in Residential Treatment. *Child and adolescent Social Work*, 11(6).

- Malterud, K. (2006). *Kvalitative metoder i medisinsk forskning*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Melson, L. G. (2009). *Why the wild things are* (New Ed. utg.): United States: Harvard University Press.
- Melson, L. G., & Fine, A. H. (2015). Animals in the life of children. I L. G. Melson & A. H. Fine (Red.), *Handbook on animal-assisted therapy : foundations and guidelines for animal-assisted interventions* (Fourth edition.. utg. California: Elsevier.
- Parish-Plass, N. (2008). Animal-Assisted Therapy with Children Suffering from Insecure Attachment Due to Abuse and Neglect: A Method to Lower the Risk of Intergenerational Transmission of Abuse? *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 13(1), 7-30. doi: 10.1177/1359104507086338
- Parish-Plass, N., & Oren, D. (2013). Dilemmas, Questions, and issue concerning the integration of animals into the psychotherapy setting. I N. Parish-Plass (Red.), *Animal-Assisted Psychotherapy. Theory, Issues and Practice*. (West Lafayette, Indiana: Purdue University Press.
- Parish-Plass, N., & Oren, O. (2013). The animal as a relational medium: An object relations approach to the therapy triangle in animal-assisted pschyotherapy IN. Parish-Plass (Red.), *Animal-Assisted Psychotherapy. Theory, Issues, and Practice* (West Lafayette, Indiana: Purdue university press.
- Pedersen, I., & Olsen, C. (2011). Grønn omsorg og samhandling med dyr for bedring i psykisk helse. I P. Ingeborg (Red.), *Psykisk helsearbeid- mer enn medisiner og samtalerapi* (Bergen: Fagbokforl., cop. 2011.
- Rugaas, T. (2012). *På talefot med hunden, de dempede signalene*. Melhus: Canis.
- Schlote, S. M. (2002). *Animal-assisted therapy and equine-assisted therapy/learning in Canada: Surveying the current state of the field, its practitioners, and its practices*. Bachelor Bachelor, The University of Western Ontario, Ontario. Hentet fra <http://equuspirit.com/wp-content/uploads/2014/08/UVic-Masters-Thesis-2009.pdf>
- Winnicott, C. (1968). Communicating with Children. I C. Winnicott (Red.), *Disturbed children*. (s. 61-80). London: Longman, Green & Co. Hentet fra <https://books.google.no/books?id=1qeLrgEACAAJ>
- Zilcha-Mano, S. (2013). Animal- ASsisted psychotherapy from an attachment perspective IN. Parish-Plass (Red.), *Animal- Assisted Psychotherapy. Theory, Issues, and practice*. (USA: Purdue University Press, West Lafayette, Indiana.
- Zilcha-Mano, S., Mikulincer, M., & Shaver, P. (2011). Pet in the therapy room: An attachment perspective on Animal-Assisted Therapy. *Attachment & Human Development*, 13(6), 541-561. doi: 10.1080/14616734.2011.608987